

Adroddiad i'r	Grŵp Llywio'r Gymraeg
Dyddiad y Cyfarfod	16 Mawrth 2020
Aelod/Swyddog Arweiniol	Nicola Stubbins / Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts
Awdur yr Adroddiad	Manon Celyn Roberts, Swyddog Iaith Gymraeg
Teitl	Gweithgareddau i Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â gweithgareddau hyrwyddo'r iaith Gymraeg.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Aelodau am weithgareddau hyrwyddo'r Cymraeg ers y cyfarfod diwethaf a'r cynlluniau amlinellol ar gyfer y flwyddyn i ddod.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Nodi'r gweithgaredd yn ystod 2020 a chymeradwyo'r cynnig ar gyfer gweithgarwch hyrwyddo 2021.

4. Manylion yr adroddiad

Staff Eisteddfod

Cynhaliodd y Cyngor ei drydedd Eisteddfod rhwng Chwefror 15fed a Mawrth 1af fel rhan o ddathliadau Dydd Gŵyl Dewi. Mae'r digwyddiad yn rhan o ymdrechion y Cyngor i godi proffil a chael gwell dealltwriaeth o'r iaith, ac i ddathlu diwylliant Cymru. Daw ar adeg pan mae sylw sylweddol ar y Gymraeg a'r ffaith bod Eisteddfod yr Urdd i fod i ddychwelyd i'r sir ym mis Mai 2022. Eleni, o ganlyniad i covid a'r mwyafrif o staff yn gweithio gartref, bu'n rhaid i ni fod ychydig yn fwy creadigol ac aeth yr Eisteddfod yn

ddigidol. Defnyddiwyd ein tudalen facebook staff preifat fel lleoliad i gynnal yr Eisteddfod a hyrwyddo categorïau amrywiol i staff gystadlu ynddynt drwy uwch lwytho llun i gyd-fynd â phob categori. Roedd yr ymateb a'r gefnogaeth a dderbyniwyd yn llawer gwell na'r disgwyl ac roedd llawer o ymgysylltiad gan staff. Roedd yr Eisteddfod ddigidol yn llwyddiannus iawn gyda 163 o geisiadau a dros 700 o bleidleisiau.

Paned a Sgwrs

Gan fod y rhan fwyaf o'r staff bellach yn gweithio gartref mae'r sesiynau bellach yn cael eu cynnal yn rhithiol. Cawsom ddechrau da iawn i'r sesiynau rhithiol gyda nifer o aelodau'n bresennol, ond mae'r niferoedd wedi gostwng yn y misoedd diwethaf. Y rheswm am hyn oedd bod staff angen toriad o fod o flaen y sgrin dros amser cinio felly roedd amser y sesiwn yn anghyfleus o'i gymharu â sesiynau wyneb yn wyneb. Mae'r niferoedd wedi codi eto yn ddiweddar gan ein bod wedi newid amser y sesiynau ac mae'r adborth gan staff wedi bod yn gadarnhaol dros ben. Paratowyd tasgau ysgrifenedig wythnosol ar gyfer staff er mwyn datblygu eu sgiliau ysgrifenedig hefyd.

Diwrnod Owain Glyndŵr

Eleni i ddathlu diwrnod Owain Glyndwr, rhannodd y Cyngor fideo yr oedd wedi'i gynhyrchu ar ei gyfrifon cymdeithasol corfforaethol. Mae'r fideo yn dangos cysylltiadau Glyndŵr â Sir Ddinbych a lleoedd arwyddocaol o fewn y Sir yn ymwneud â'i hanes. Cafodd hyn adborth cadarnhaol iawn gan staff a dywedodd llawer nad oeddent yn ymwybodol o hanes Glyndŵr yn Sir Ddinbych.

Ymgyrch 'Mae gen i hawl'

Ymgyrch yw hon i ddathlu'r gwasanaethau Cymraeg y mae Sir Ddinbych yn eu cynnig, a'r hawliau sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio â nhw. Roedd yn gyfle i hyrwyddo gwasanaethau Cymraeg ac i geisio cynyddu'r nifer oedd yn dewis eu defnyddio. Mae'r ymgyrch farchnata yn sôn am rai o'r hawliau sydd gan y cyhoedd yn ogystal â staff y Cyngor.

Ym mis Medi, roedd negeseuon allanol a bostiwyd ar ein cyfryngau cymdeithasol yn wythnosol yn cynnwys lluniau o staff sy'n siarad/dysgu Cymraeg yn nodi eu cyfrifoldebau a sut mae'r Gymraeg o fudd iddynt yn y swydd. Mae'r negeseuon wedi creu llawer iawn o sylw cadarnhaol ar ein cyfrifon gyda phobl yn canmol ein staff.

Diwrnod Shwmae Sumae

Unwaith eto eleni roeddem yn rhan o ddathliadau diwrnod Shwmae Sumae ar y 15fed o Hydref. Bwriad y diwrnod yw hyrwyddo'r syniad o ddechrau pob sgwrs gyda 'Shwmae' neu 'Su'mae' gyda'r nod i ddangos bod y Gymraeg yn perthyn i bawb – siaradwyr rhugl, dysgwyr neu os ydych yn swil am eich Cymraeg. Roedd hi'n anodd creu rhywbeth newydd oherwydd y sefyllfa sydd ohoni felly fe wnaethon ni rannu ambell neges ar ein cyfrifon cymdeithasol yn ogystal â rhannu'r fideo wnaethon ni y llynedd o fascot y ddraig goch (Dewi Draig) yn cael ei ffilmio gan ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg y Cyngor. Pasiodd y ddraig bêl rygbi i aelodau eraill o staff ar ôl dweud "shwmae" neu "sumae", yna gwnaeth yr aelodau staff hynny yr un peth. Y syniad y tu ôl i hyn oedd mai'r Gymraeg oedd y bêl rygbi a'n bod yn pasio'r iaith ymlaen.

Gweithio mewn partneriaeth

Mae cyfarfodydd y Partner Iaith wedi parhau yn rhithiol. Er nad ydym wedi gallu parhau â rhai o'n cynlluniau am y tro, fel gwaith mapio gweithgareddau Cymraeg y Sir, rydym wedi trafod yr effaith y mae Covid wedi'i chael ar y Gymraeg o fewn gwahanol sefydliadau a gwahoddwyd aelod o staff o Gomisiynydd y Gymraeg i drafod y pwnc hwn o bersbectif cenedlaethol. Sesiwn ddefnyddiol iawn lle gallwn weithredu ar sawl awgrym ganddynt a llunio cynllun ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Tasgau Tachwedd

Yn ystod mis Tachwedd fe wnaethon ni gyflwyno tasgau byr a hwyliog i staff eu cwblhau ar ein tudalen facebook staff preifat. Y nod oedd ymgysylltu â staff drwy gyfrwng y Gymraeg a cheisio eu cael i ddefnyddio'r Gymraeg a meddwl yn Gymraeg wrth weithio gartref. Mae'n gyfnod anodd a heriol ar hyn o bryd i gadw'r momentwm i ddysgwyr Cymraeg gan nad ydyn nhw'n clywed nac yn gweld cymaint o Gymraeg ag y bydden nhw yn y swyddfa, yn enwedig os nad ydyn nhw'n byw gyda rhywun sy'n siarad yr iaith.

Dydd Santes Dwynwen

Crëwyd cwis am hanes Santes Dwynwen fel rhan o ddathliadau'r dydd eleni. Fe'i rhannwyd yn fewnol ac yn allanol ar ein cyfryngau cymdeithasol gyda dros 30 o bobl

yn cymryd rhan. Fe wnaethon ni hefyd greu dogfen o eirfa Cymraeg perthnasol a seineg i helpu dysgwyr Cymraeg.

Dydd Miwsig Cymru

Fe wnaethon ni greu rhestr chwarae o ganeuon Cymraeg i'w rhannu gyda staff a'u hannog i chwarae'r rhestr chwarae gartref, yn y gwaith neu wrth deithio yn y car. Gwnaethom hefyd hyrwyddo'r gân newydd ar gyfer ymgyrch Nerth dy ben, 'Byw i'r awr' sy'n ymgyrch i atgoffa ein gilydd o'n cryfderau a'n dewrder, yn enwedig yn ystod y cyfnod heriol ac anodd hwn. Mae hefyd yn dangos yr effaith gadarnhaol y mae cerddoriaeth yn ei gael ar eich iechyd meddwl sy'n neges bwysig gan bod llawer o staff yn gweithio gartref ar hyn o bryd. Mae mwyafrif o'r artistiaid a ddangosir yn y fideo cerddoriaeth yn gyn-ddisgyblion yn Ysgol Glan Clwyd.

Hyrwyddo safonau'r iaith Gymraeg

Rydym wedi creu dogfennau i hyrwyddo safonau'r iaith Gymraeg i'w rhannu ar dudalen facebook staff y cyngor, Denbighshire Today, LINC a visiontime. Mae'n fath o restr wirio ar gyfer staff i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r safonau. Rydym eisoes wedi hyrwyddo'r safonau ar gyfer ateb y ffôn, trefnu cyfarfodydd a gohebiaeth.

Dydd Gŵyl Dewi

Eisteddfod y staff oedd y prif ddigwyddiad i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi eto eleni, ond fe wnaethom hefyd rannu gwybodaeth ar ein cyfryngau cymdeithasol am hanes Dewi Sant, geirfa Cymraeg perthnasol a seineg i helpu dysgwyr Cymraeg a'r ffeithiau diddorol am pam mae'r cennin a'r cennin Pedr yw symbolau cenedlaethol Cymru yn ogystal â'r rheswm y tu ôl i'w gwisgo ar Ddydd Gŵyl Dewi.

Y camau nesaf: Amserlen bresennol y gweithgarwch ar gyfer 2021:

MIS	GWEITHGAREDD
Mawrth 2021	Arolwg sgiliau iaith Gymraeg staff
Ebrill 2021	Hyrwyddo ein cyfryngau cymdeithasol Cymraeg

	Darparu dogfen ar gyfer y Canolfanau Hamdden, Llyfrgelloedd a'r derbynfeydd gyda geirfa Gymraeg perthnasol i helpu dysgwyr.
Mai 2021	Creu fideo i atgyfnerthu Safonau'r Iaith Gymraeg a'i gynnwys yn fideo sefydlu AD.
Mehfin 2021	Hyrwyddo polisi cyfarch yn ddwyieithog dros y ffôn.
	Strategaeth yr Iaith Gymraeg 2022-27
	Nodi siaradwr Gymraeg/Dysgwr Gymraeg ar e-byst staff
Gorffennaf 2021	Hyrwyddo negeseuon dwyieithog 'allan o'r swyddfa'
Awst 2021	Creu dogfen o eiriau Gymraeg perthnasol ar gyfer staff i'w ddefnyddio mewn cyfarfodydd er mwyn annog dechrau a gorffen cyfarfodydd yn y Gymraeg.
Medi 2021	Dydd Owain Glyndŵr
Hydref 2021	Dydd Shwmae Su'mae
	Wythnos Dysgu Gymraeg
Tachwedd 2021	Ymgyrch 'Mae gen i Hawl'
Rhagfyr 2021	Nadolig – cyfarch yn Gymraeg mewn siopau

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at ddatblygiad yr iaith Gymraeg a diwylliant Cymru, sy'n sail i Gynllun Corfforaethol y Cyngor.

6. Beth fydd y gost a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes arian ar gael ar gyfer y gwaith hwn. Byddai unrhyw gostau'n cael eu hamsugno gan y partneriaid presennol a thrwy ewyllys da'r Aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Er nad oes angen cynnal asesiad effaith llesiant ffurfiol ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r manteision allweddol mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol (Cymru) 2015 a'r safonau ar gyfer y Gymraeg.

Un o elfennau allweddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol (Cymru) 2015 yw: "Cymru o ddiwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu: Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, a chwaraeon a hamdden".

Mae gan y Cyngor hefyd rôl, drwy ei safonau iaith Gymraeg, i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol gymryd rhan mewn gweithgareddau iaith Gymraeg.

8. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y prif risg yw gostyngiad posibl yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn y Sir (yn ôl Mesur y Cyfrifiad Cenedlaethol). Mae'r holl sefydliadau partner hefyd wedi ymrwymo i gyfrannu tuag at ddatblygu'r Gymraeg yn genedlaethol a thuag at y targed o filiwn o siaradwyr a osodwyd gan Lywodraeth Cymru erbyn 2050.